

Nr. 39 – 24. september 1974

vi menn

Pris kr. 3,75 inkl. moms.

Kjempene i Hindukush

LAKS!

*Aldri har det
vært så rike
fangster ...*

**THORLEIF SCHJELDERUP:
Vi trenger helter**

LAKS! LAKS! LAKS!

— Sommeren 1926 landet vi 33 laks på tilsammen 360 kilo på én stang i løpet av én natt. Vektmessig er det den største døgnfangsten jeg vet om her fra Altaelven.

Det er den nå tilårskomne «laksekongen» personlig, Jørgen E. Romsdal, som sier dette. Han var i 20 år staker for hertugen av Westminster, som var en legendarisk sportsfisker.

— Men tallmessig er det tatt større fangster, tilføyer Romsdal. — Min bestefar, som fisket med mr. Key lovet dem 10 daler hver hvis de klarte å hjelpe ham til å ta den 40. Men det lyktes ikke for dem. Denne fangsten var imidlertid bare på 559 pund, altså noe over 250 kilo. Så hertugens fangst må til tross for sin tallmessige underlegenhet regnes som rekord.

Laks fiskes som bekjent ikke bare i elver og innsjøer. Den fiskes også med drivgarn og line opptil et par hundre nautiske mil av kysten, og med kroggarn og kilenot og andre redskaper langs kysten og inne i fjordene. Sist sommer spurte jeg en småbruker i Laksefjorden, Finnmark:

— Har det vært noe laks i fjorden denne sommeren?

— Ja, svarte han, — det har da vært litt?

— Du fisker med kroggarn, ikke sant? Hvor mye har du fått til nå?

— Det kan jeg ikke si deg så nøye. Men jeg kan fortelle at her for noen netter siden fikk jeg 93 laks på ett av kroggarnene!

Forskjellen mellom Roald, som svarte slik, og hertugen av Westminster, er den at for Roald er fisket en næringsvei, mens det var sport for hertugen.

Noe forenklet kan man si at mens sportsfiskerne stort sett fisker i ferskvann, opererer yrkesfiskerne i saltvann. Den rent økonomiske og beskatningsmessige forskjellen kan vi illustrere med et par tall, hentet fra statistikk for henholdsvis 1964 og 1971.

I førstnevnte år ble det i alt fisket 2147 tonn laks her i landet. Vel 2 millioner kilo. Bare 320 tonn, omtrent 15 prosent, ble fisket i ferskvann. Tilsvarende tall for 1971 er 1288 og 254 tonn, det siste tallet utgjør omtrent en femtedel av det samlede kvantum.

Tallene er interessante nok på bakgrunn av det konfliktforhold som svært ofte har eksistert mellom saltvannsfiskerne og ferskvannsfiskerne. Vi vet at laksen nødvendigvis må gyte i ferskvann, fordi rogn og spermier såvel som den yngste yngel ikke kan leve i saltvann. Vi vet at alt som er blitt drevet av yngelpleie og kultiveringsarbeid har foregått i våre vassdrag. Vi vet at hver eneste laks, enten den finnes seg i Østersjøen eller ved Island, er blitt til i en eller annen elv. Vi kjenner til at vitenskapen har bevist dette for omlag 90 år siden, og siden gjennom forsøk bekreftet denne sannhet gang på gang. Men vi vet også at ennå

Jørgen E. Romsdal med fangsten på 33 laks, landet med stang på en eneste natt. Det skjedde i Altaelven i 1926.

i dag, i 1974, finnes det havfiskere som med suveren forakt for sannheten feier alle disse fakta til side.

— Det finnes langt mer laks i havet enn vitenskapsfolkene noen gang har drømt om, sier de. — Kom ikke og påstå at all denne laksen hører hjemme i elvene. De ville ikke få plass der! At laksen bare gyter i ferskvann, må nødvendigvis være rene tullpratet!

Logikken av dette slaget fikk dessverre i noen år litt for fritt spillerom, med den følge at særlig danskene kunne drive et nokså uhemmet rovfiske utenfor våre nordlige kyster, i de farvann som vitenskapen har påvist er vår hjemlige laksestammes oppvekstområder. Havfisket etter atlantisk laks kom i 1970 opp i vel 1000 tonn. Om rovfisket uhemmet hadde fortsatt, kunne det betydd intet mindre enn undergangen for vår laksestamme.

Heldigvis har såvel Storbritannia som USA og Canada samme interesser som Norge i dette spørsmålet. En foreløpig avtale mellom USA og Danmark fastslo at det oppfiskete kvantum skulle reduseres til 600 tonn i 1973, til 550 tonn i 1974 og til null i 1975, mens fisket langs Grønlands kyst skulle reduseres fra 1200 tonn i 1971 til senere 1100 tonn.

Hvis tallene for Grønland er ment å omfatte bare laks og ikke sjørøye, synes de uforståelig høye, på bakgrunn av det faktum at laksen bare gyter i en eneste av Grønlands elver. Med andre ord vil danskene ved Grønland kunne fiske opp en god del av den laks som hører hjemme i USA, Canada, Island, Storbritannia, Portugal og Norge. — og da vel først og fremst de tre førstnevnte land.

Vi bør imidlertid være klar over at havfisket etter laks er noe ganske annet enn kystfisket, som har tradisjoner meget langt tilbake i tiden. Særlig etter at kilenoten ble oppfunnet tidlig på 1800-tallet, har kystfisket vært av stor økonomisk betydning i strøk med tynt ernæringsgrunnlag. Tidvis har dette fisket utvilsomt ført til for sterk beskatning av laksestammen. Og slett ikke alltid har saltvannsfiskerne vært villige til å innrømme at deres egne og ferskvannsfiskernes interesser i denne saken faller godt sammen. For ikke å snakke om en slik påstand som at saltvannsfiskerne høster der ferskvannsfiskerne sår. Den slags kan medføre at man blir møtt med temmelig håndgripelige argumenter!

Da skal man heller ikke forundres over at kystfiskerne er uvillige til å innrømme at en god del av den laksen

som har vært borte i nylongarnene — men som slapp løs, likevel er dømt til døden på grunn av de skader garnene har påført dem. Men bevisshaugen er stor!

Javel, javel! Jeg vet godt at jeg akkurat nå er i ferd med å pådra meg en mengde uvenner langs vår lange kyst. Det finnes vel knapt den fisk til som i større grad enn Hans Majestet Salmo Salar kan vekke lidenskapene, uansett hvor den befinner seg! Denne fiskenes konge, som slett ikke kler seg i gull — men beskjedent nøyer seg med sølvdrakt, og som skjuler purpurfargen i sitt indre, har til alle tider øvet en egen dragning på gutter i alle aldre.

Selv kan jeg på ingen måte konkurrere hverken med hertugen av Westminster eller Roald fra Veidnesklubben, Laksefjord. Men jeg har dog fisket laks såvel i fersk- som i saltvann. Jeg har, uten nevneverdig økonomisk suksess, vært drivgarnsfisker på Malangsgrunnen, og jeg har kjempet med majestetet i ferskvann. Derfor håper jeg på tilgivelse når jeg ennå en gang understreker det faktum at fjord- og ferskvannsfiskerne har samme interesser og antyder at det på ingen måte ville være for tidlig om også saltvannsfiskerne mer aktivt tok del i det kultiveringsarbeidet som foregår i ferskvann.

Det er vel knapt en eneste av våre fisker som i samme grad som laksen har vært gjenstand for forskning gjennom flere århundrer. Allerede Peder Clausson Friis kjente for 300 år siden til de grunnleggende trekk i laksens biologi. Likevel er det neppe noen annen av våre hjemlige fisker som stiller oss overfor vanskeligere gåter enn nettopp hr. Salmo Salar. Selv om det slett ikke alltid er fornuftig å blande sammen fugl og fisk, kan man være fristet til å kalle laksen litt av en trekkfugl. Hva er det som bevirker at yngelen etter to, tre, fire eller fem år plutselig finner på å dra til sjøs, ut i den farlige, ukjente, salte verden? Hva er det som gjør at den på dette stadium fremdeles er for et rusk å regne, men i saltvannet synes å eksplodere lik en nova på stjernehimmelen, slik at den etter ytterligere to-tre år vender tilbake til sin barndoms elv for fyrstelig å glede Kronprins Harald eller en hvilken som helst annen laksefisker. Og fremfor alt: Hvordan i all verden kan den fra temmelig fjerne farvann være i stand til å finne tilbake til nettopp den blanke bekken som den forlot for flere år tilbake?

La oss, med beskjeden ekspertise, ta for oss disse tre spørsmålene i rekkefølge, og presenterer de svar som forskerne synes å være noenlunde enige om.

Til første spørsmål: Næringsstilgangen i våre vassdrag er svært beskjeden sammenliknet med næringsstilgangen i havet. I første stadium har yngelen plommesekken som niste. Når den er resorbert, må lakseungen finne mat selv. Men etter som den ikke finner svært mye, vokser den langsomt. I Nord-Norge kan den bli 14 til 20 cm i

For VI MENN av Idar Kristiansen
Tegning av Per Frenger

Laksefiske i Altaelven sommeren
1974. Et nytt godt år...

Laksen – eller *Salmo Salar*, for å si det høytidelig – er en KONGE i fiskenes verden. Ombeilet av både yrkes- og sportsfiskere. Den som en gang har landet en laks, glemmer det aldri!

løpet av tre-fire somre. Det er gjerne i en alder av tre til fem år at nordnorske lakseunger finner ut at det er så lite på det lokale matfat at de må dit hvor vannet flyter av sild og reker. I sørlige landsdeler er yngelen mer fremmelig, også for laksens vedkommende. Her er den vanligvis ett å to år yngre når den drar hjemmefra enn tilfelle er nordpå. At den også gjerne er omlag tre centimeter kortere, synes ikke å bekymre den.

Med andre ord: Laksens vandring

fra ferskvann til saltvann er en næringsvandring.

Med dette svaret har vi også langt på vei besvart det andre av våre spørsmål. Laksens nærmest eksplosive økning i størrelse og vekt må tilskrives de meget gunstige næringstilganger.

På samme måte som ikke alle menneskebarn er like tidlig utviklet kjønnsmessig, er heller ikke lakseungdommen det. Enkelte blir kjønnsmodne etter bare ett år ute i verdensvannet. Andre trenger fem år. Fortsatt synes søringene å være mer fremmelige enn yngelen nordpå. Søringene kan nå en vekt av opptil 3 kilo i løpet av et saltvannså. Nordpå kommer de knapt opp i to kilo. Etter tre år til sjøs har gjerne søralaksen en vekt på mellom 7 og 17 kilo, mens småfolket nordfra sjelden kommer opp i mer enn 10 kilo.

Stort sett kan man si at laksens liv ikke er av lang varighet. En 9 år gammel laks er like så sjelden som en 90

Forts. side 47

monstrasjonen – eller rettere sagt, vi gjetter hva som var skjedd, men selv i dag er vi ikke sikre.

Antagelig hadde kongen, som måtte ha hørt om vår forrige demonstrasjon av statsministeren eller en annen, gitt uttrykk for ønsket om selv å se maskinene. I viltreservatet var det en kongelig bungalov – hvis vi svevet like utenfor den, kunne kongen betrakte fartøyet uten offisielt å delta i demonstrasjonen. At planen ble endret i siste liten, kom antagelig av at kongen likevel ble forhindret fra å komme. Det lot i hvert fall til å være hevet over tvil at det var kongen selv som hadde gitt beskjed om at vi skulle få tillatelse til å dra opp Kali Gandaki.

Samme kveld ga generalen oss de etterlengtede papirer med tillatelse til å dra inn i Himalaya, nesten til grensen for de avsperrede områdene lengst i nord.

Hærens helikopter var til reparasjon, men vi fikk lov til å leie kongens. Det kostet oss 300 dollar i timen, og det betydde i realiteten 600 dollar, da vi også måtte betale for hjemreisen. Etter våre anslag ville det ta nesten to timer å nå vårt mål, landsbyen Lete like over fossene.

Derfra skulle vi nå endelig dra opp gjennom Himalaya-bresjen, mellom fjellene Annapurna og Dhaulagiri, til landsbyen Marpha, på baksiden av den store fjellkjeden.

(Avsluttes neste uke)

Laks! Laks!

fra side 3

åring blant menneskene. Storparten av den laksen som blir fanget langs kysten og i ferskvann hos oss, er fullt utvokst fisk på gytevandring.

Laksebestanden i havet består ikke bare av den laksen som i angjeldende år akter seg tilbake til barndommens forhåpentlig ennå friske vann for å gyte. Også den laksen som skal gyte om ett, to, tre, fire, kanskje fem år står der. Denne laksen som står i havet for å vokse, kalles «gjeldlaks» i motsetning til gytelaksen. Fiskerne som hevder det ikke ville være plass nok i elvene til den laksen som finnes i havet, har selv sagt rett. Om alle årsklasser samtidig skulle finne på å stime hjemover, ville det nok bli vel trangt i hølén der heime! Hvilket selvsagt ikke motsier det faktum at det var heime de ble til.

Et poeng til ettertanke tør være det faktum at det er en langt større prosent av hannlaks enn av hunnlaks som søker hjemover etter ett år i sjøen. Med andre ord: Gutta blir tidligere kjønnsmodne enn jentene. Jentene står gjerne flere år ute i havet og legger på seg på de riktige stedene før de drar hjemover. Derfor er den hannlaksen som blir fanget gjennomsnittlig atskillig mindre enn hunnlaksen. Likevel er det slik at hannlaksen kan bli størst. Her til lands er det fanget hunnlaks på over 20 kilo, hvilket er laksejente dryg nok til å tilfredsstille en hvilken som helst hertug. Men: I Tana er det tatt en hannlaks på hele 36 kilo!

Det tredje av våre spørsmål har vi ennå ikke besvart. Om det finnes svar på det? Joda! I alle fall gode teorier, omtrent som når det gjelder trekk-

fuglens gåte: Er det avkommets behov for mer sollys enn det en fuglunge kan få på mer sørlige breddegrader som får fuglene til å trekke? Og hvordan orienterer de seg? Lukter de seg fram, styrer de etter stjernene?

Når det gjelder laksen, kan vi trygt gå ut fra at den ikke styrer etter stjernene. Derimot synes det å være hevet over tvil at den faktisk «lukter» seg fram! I alle fall er kanadiske og amerikanske forskere av den oppfatning at laksen alt langt til havs er i stand til å lukte vann fra «sin» elv, hvilket forutsetter at hver elv har sin egen bestemte lukt.

Sprøyt! vil kanskje noen si. Ved nærmere ettertanke vil de måtte medgi at teorien ikke er så urimelig likevel. Vi vet jo at de kjemiske sammensetninger atskiller seg til dels ganske meget fra vassdrag til vassdrag. Surhetsgraden veksler, vannets innhold av oppløste salter og mineraler varierer. Enhver elv har sin forlengelse ut i havet. Ferskvannsførelsen i saltvannet kan strekke seg ganske langt. Dette er kanskje lettere å fatte om vi henviser til Amazonas veldige vannmasser i stedet for til Komagelvens ganske beskjedne. Men man behøver ikke alltid en autostrada for å finne veien hjem. Stundom klarer det seg med en knapt synlig sti. Forskerne mener at laksen i mange tilfeller følger en sti hjem – en sti av ferskvann i det salte.

Ikke alle mener det samme med ordet laks. Selv her til lands blir både ørret og røye stundom betegnet som laks. De tilhører riktignok laksefiskene, salmonidene, i likhet med f. eks. lodde. Men laks, *Salmo Salar*, det er de ikke! Sjøørreten får f. eks. klare seg med betegnelsen *Salmo Trutta*; Stillehavslaksen heter ikke engang *Salmo*, men bare *Oncorhynchus*. Følgelig er det slurvete tale når vi snakker om nordmenn som fisker laks i Alaska. Hans Majestet *Salmo Salar* lar seg så visst ikke fiske hvor som helst!

Hvor lar den seg fiske?

På det europeiske kontinent forekommer den fra Portugal opp til elven Petsjora vest om Karaporten på den russiske ishavs-kysten. I Middelhavet forekommer den ikke, til tross for at det i Jugoslavia finnes en stamme av såkalt reliktlaks, laks som ikke vandrer ut i havet. Jugoslaviske tilstander har vi forresten her hjemme i Orta i Trysil-vassdraget, i Nidelv-systemet og i Namsen. Reliktlaks forekommer også i Saima-sjøen, Finland.

Men om det ikke er *Salmo Salar* i Middelhavet, er det desto mer av den i Østersjøen. At den forekommer hyppig både på De britiske øyer og Island er et faktum. På den amerikanske siden av Atlanteren finnes den fra Cap Cod opp til den nordlige Labradorkysten, mens både såkalt Gronlands-laks og Spitsbergen-laks ikke er annet enn velvoksen sjørøye.

Det er et velkjent faktum at laksefisket ikke alle år er like godt i alle landsdeler eller i alle elver. Som eksempel kan nevnes at i 1970 ble det i fylkene Møre og Romsdal, Nordland, Nord-Trøndelag og Finnmark fisket henholdsvis 311, 238, 206 og 174 tonn laks og sjørøret. I 1971 lå Sør-Trøndelag på topp med 244 tonn. Møre og Romsdal og Nordland fikk sine tall redusert til henholdsvis 228 og 46 tonn, mens Nord-Trøndelag hadde 180 tonn og Finnmark 228 tonn. Over 80 prosent av disse kvanta ble fisket i saltvann.

Forts. side 48

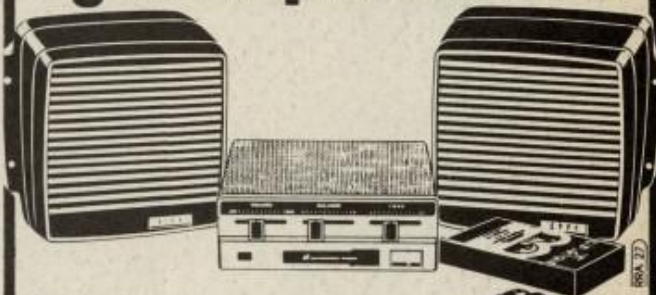
I løpet av 4 måneder har 6.000 bilieiere kjøpt bilstereo hos oss. Dette kan vel ikke bety annet enn at bilspilleren er førsteklasses og holder det vi lovet.

Vi holder samme gunstige pris

KUN 395,-

4-spors

stereo bilspiller med 2 høyttalere og 1 innspilt kassett

Send inn kupongen og prøv den selv, sammenlign gjerne med andre anlegg – det tåler det absolutt. Er du ikke enig, har du full returret i 10 dager. Så har du lyst på et stereoanlegg i bilen, er det ingen grunn til å vente lenger.

Stereo bilspiller for 4-spors kompaktkassetter. Tone, volum og balansekontroll med skyvepotensiometer. Hurtig fremspilling av båndet. Kassettpilleren er solid og kompakt med lav vekt. Den er lett å montere. Elektronikken er bygd opp med solid – state – teknikk og INTEGRERTE KRETSE. Drivspenning 12 volts likestrøm. Negativt jordingsystem.

Tekniske data:

Bestykning: 2 IC kretser. Frekvensområde: 50.-10.000 Hz. Utgangsimpedans: 8 ohm pr. kanal. Utgangseffekt: 6 watt totalt. Wow & Flutter: Lavere enn 0,25% WRMS. Dimensjoner: 50 x 152 x 175 mm. Vekt 1,5 kg. Stereospilleren leveres med nødvendig monteringsmateriell og kabler. To 5 watt høyttalere tilpasset bilspilleren. Utførelsen er i slagfast plast, for montering i bakvindu eller innfelt i døre.

Dynamisk høyttaler med 4,5" diameter. Feritmagnet med feltstyrke 7500 gauss. Høyttalerne leveres komplett med ledninger.

Anlegget kan De også få på avbetaling. Kr. 140,- kontant, kr. 50,- pr. mnd. i 6 mndr.

– total avbetalingspris kr. 440,-.

Eventuell returporto betales

av kjøper.

Kupong!

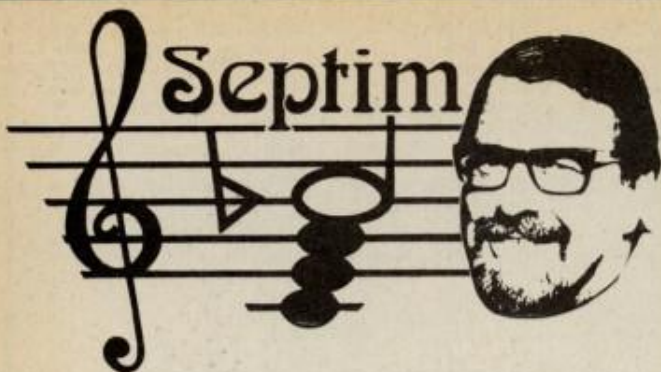
SANDNES HOBBY IMPORT A/S Boks 293, 4301 Sandnes
tlf. 045/62-052

Send meg omgående komplette sett MILLI 4 stereo bilspiller m/2 høyttalere og 1 ferdig innspilt stereokassett. Jeg ønsker å betale kontant pr. postoppkrav. Jeg ønsker settet på avbetaling – kr. 140,- kont. og kr. 50,- pr. mnd. i 6 mndr. – tils. kr. 440,-.

Navn: Adresse: Postnr./sted:

Ønskes avbetaling sender vi Dem kontrakt for underskrift. (Aldersgrense 20 år.) I tillegg til prisene kommer kr. 13,80 i porto og eksp.gebyr. Eventuell returporto betales av kjøper.

VM 39-74

John McLaughlin

JOHN McLAUGHLIN og hans Mahavishnu Orchestra åkte til topps i alle mulige kategorier ved de siste engelske favorittavstemninger, men jeg har aldri helt kunnet forstå grunnen til denne overveldende begeistring. Det er

ikke tvil om at McLaughlin er en fremragende gitarist, men jeg har en mistanke om at hele opplegget med «Mahavishnu» er en gedigen gimmick. Orkesterets siste LP-plate, «Apocalypse» (CBS 69076), er kommet til i samarbeid med London Symphony Orchestra under ledelse av Michael Tilson Thomas. Albumet er blitt et underlig sammensurium, det låter enkelte ganger som Beethoven, men så dukker Mahavishnu fram gjennom de overarrangerte partier som minner om filmmusikk i den overdramatiske genre. Samtlige medvirkende er avbildet på baksiden av plateomslaget, det gjelder musikere, sangere, teknikere, arrangør, producer, men ikke hele London Symphony Orchestra. Man blir minnet om at det ikke alltid skal så mange kokker til å skape den virkelige velsmakende retten, i dette tilfelle ville sikkert en forenkling vært på sin plass. Blant solistene legger vi merke til den franske fiolinist Jean-Luc Ponty som ved et par anledninger har besøkt Norge. Men som jazzmusiker har han laget atskillig bedre ting tidligere.

BILLY COBHAM har en stor del av ansvaret for at Mahavishnu-orkesteret ble en kjempesuksess. Han er en fantastisk trommeslager, eller perkusjonist er vel det rette uttrykket i hans tilfelle. Nå har Cobham begynt for seg selv, og han gjestet årets jazzfestival på Kongsberg. Her sviktet dessverre det tekniske opplegget noe, til gjengjeld får vi det rette inntrykket av hans musikalske ferdigheter på LP-platen

«Crosswinds» (Atlantic SD-7300). En oppsummering av mine notater forteller om iderike arrangementer, vakker og behersket spill, en trombonist i mesterklassen (Garnett Brown), suveren latin-amerikansk rytmikk ved Cobham, smakfull utnyttelse av elektroniske instrumenter. Og som en konklusjon: Gjennomført musikallitet hvor samtlige medvirkende tydelig har innordnet seg lederens intensjoner.

MODERN JAZZ QUARTET er oppløst etter 22 års aktivitet. Det er vibrafonisten **Milt Jackson** som har valgt å gå sine egne veier, han har jo også i årenes løp medvirket som solist med andre musikere utenfor Modern Jazz Quartets ramme. Kvartetens øvrige medlemmer **John Lewis**, **Percy Heath** og **Connie Kay** beklager sterkt Jacksons beslutning. Lewis vil sannsynligvis fortsette med å arrangere for store orkestre og overveier et tilbud om et professorat ved City College of New York. Percy Heath har ingen definitive planer, men vil kanskje starte en gruppe med sine brødre Jimmy og Albert. Og her kommer kanskje også trommeslageren Connie Kay inn i bildet. Som en kuriositet kan nevnes at Milt Jacksons siste LP har tittelen «Goodbye», mens den siste plate fra Modern Jazz Quartet sendes ut under navnet «In Memoriam». Dette

skyldes utelukkende tilfeldigheter, men likevel kan det vel tenkes at begge plater får en ekstra publisitet i forbindelse med oppløsningen av MJQ.

The Modern Jazz Quartet

Fra side 47

Skal man finne fram til hvilke av våre innpå 200 lakseførende elver som er de beste, må man se på gjennomsnittsfangstene for en rekke år. Eksempelvis i Namsen i 1971 på topp med 13454 kilo oppfisket laks. Men ser vi på gjennomsnittet for årene 1969, 1970 og 1971 havner Namsen på tredje plass med 11944 kilo, mens Numedalslågen og Tana kom foran med 13963 og 12724. En god lakseelv som Alta kom ikke opp i mer enn 2978 kilo i gjennomsnittsfangst for de samme årene, og havnet helt nede på 17. plass.

Det finnes mennesker som foretrekker torsk fremfor laks. Hvor utrolig det enn kan høres, har det faktisk hendt at enkelte har fått for meget laks. Vi har eksempler på at det i leiefolkene festekontrakter er fastslått at de ikke skulle behøve å spise laks oftere enn tre ganger i uken. Vi må gå ut fra at det er leiefolkene selv som har stillt dette som betingelse.

Noe slikt ville sannsynligvis vært utenkelig for Ola som var roer for kaptein H. Molineux på Steinkjerselven i mange år. Ola var kjent som litt av en storeter. En gang da Molineux landet en fisk på fattige 3 kilo, ga Ola uttrykk for sin dype skuffelse ved å antyde at en sann fisk jo ikke var større enn at den kunne etes i ett eneste måltid. Molineux var ikke engelskmann for ingenting. Selv om han ved mange anledninger hadde hatt anledning til å beundre Olas glupende appetitt, veddet han et pund på at Ola nok ville få magen litt for full denne gangen.

De dro i land med fisken, og for å gi motparten en sjansje, ga Molineux kjøkkenet beskjed om at fisken skulle anrettes som grateng. Ola satte seg til bords og begynte å legge i seg. Da haugen var forsvunnet, så han troskyldig opp og sa: — Ja, nå får du komme med fisken da, Molineux!

ganske enkelt innsett at det er umulig å løfte seg selv ut av en hengemyr — umulig å bli herre over sin egen skjebne — uten å være litt helt.

Det finnes i virkeligheten intet i dyrkingen av det heltemodige som er udemokratisk eller menneskefiendtlig. Legg merke til at de eksemplene jeg nevnte tidligere i denne artikkelen, stort sett gjaldt meget alminnelige mennesker. De var helter fordi de under utfordring reiste seg og ble store mennesker. I virkeligheten er det nettopp et uttrykk for tillit til menneskene å vente at de skal kunne vokse ut over seg selv når det kreves.

A unnskyldt hva som helst av svakhet, dumhet og slapphet, er en mistillitserklæring til menneskene. Det er å si: Vi vet jo at dere ikke kan klare bedre, derfor skal vi ikke kritisere dere.

Men så lett er det likevel ikke å lure oss. Derfor fortsetter vi å beundre mennesker som viser storhet. Tro på menneskene ytrer seg nettopp i dette at vi venter troskap, vilje, kjærlighet og mot hos de fleste.

Verden trenger mer enn noensinne det vi med rette kan kalle helter — enten vi finner dem i hverdagen eller i den store internasjonale sammenheng. Sovjetunionen har Solsjenitzyn, Medvedev og andre. USA har hatt Martin Luther King, Daniel Ellsberg og andre som viser at det fineste i den amerikanske arv lever. Diktatorer og undertrykkere over hele verden er blitt utfordret av mennesker hvis navn vil lyse i fremtiden. Hvis disse sanne helter ikke hadde eksistert, ville menneskehetens fremtid i sannhet se mørk ut. Etter som styresmaktene verden over får stadig sterkere maktapparat bak seg, vil den enkeltes mot og tross bli stadig viktigere. Jeg tror på helten — jeg tror på de muligheter til heltemot som ligger hos svært mange, hvis vi bare blir kalt.

Men hva skal man gjøre når man er redd da — når man ikke har krefter eller mot? blir det spurt. Kanskje helten er like redd. De ønsker vel å leve like meget som andre. De ønsker hverken død, forfølgelse eller tortur. Men et sted har de stått ved skilleveien. De måtte velge.

Vi trenger helter

fra side 9

ulver som Karl Marx. Formann Mao er vel heller ikke noen særlig typisk representant for det alminnelige flertall. Jeg går ut fra at det finnes noen hundre millioner som er ytterst takknemlige for at denne mannen med slike usedvanlige evner fantes. Hva man enn måtte mene om Maos Kina, så må man innrømme at mannen har en nesten utrolig vilje til å lede, til å mene, til å velge for andre, til å forme historien. Han er nærmest motpolen til det flertall han representerer.

Nå vil tilhengere av det nye Kina kanskje hevde at folket i Kina i dag ikke ensidig følger sin leder, men at de selv i ganske stor utstrekning tar avgjørelser og leder utviklingen på lokalt plan. Hvis dette er riktig, skyldes det imidlertid at Mao stadig formaner kineserne til å handle — til å vise mot, utholdenhet og karakter. I moralske spørsmål er han en ytterst konservativ puritaner som krever flid, nøysomhet, renslighet og hårdt arbeid av ungdommen. Han forlanger alt det som det nærmest ansees upassende å be om i dagens Vesten. Maos tilhengere er ikke redd for å trekke fram hverdagshelter som skal ha vist det helt utrolige av arbeid eller mot. Kineserne har vel

Krigsministeren og...

fra side 11

hans høyeste ønske å komme til Moskva for å tegne sovjet-politikere, spesielt **Krusjtjov**.

Ved en frokost hos en redaktør, en tidligere pasient, luftet Ward tanken. Redaktøren satte ham øyeblikkelig i forbindelse med marineattaché **Ivanov**, fra den sovjetiske ambassade i London.

20. januar 1961 møttes de for første gang.

Eugen Ivanov var kaptein av annen grad i den sovjetiske marine. Det svarer omtrent til orlogskaptein. Like etter at han hadde kommet til England, i mars 1960, fikk sikkerhetstjenesten vite at han også var offiser i den sovjetiske etterretningstjeneste.

Ivanov hadde meget høy utdannelse. Bare de færreste sovjetiske offiserer kunne oppvise maken. Han snakket flytende engelsk og kunne konversere